

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Prima difficultas resolvitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

Secundò, utrum in cessatione ab actu possit voluntas pati violentiam? Tertiò, an possit pati violentiam, saltem quantum ad actus à se imperatos; qui sunt duplicis generis, quidam enim solum à voluntate imperantur, & ab alia potentia eliciuntur, ut visio, deambulatio, &c. Alij verò non solum sunt à voluntate imperati, sed etiam ab illa elicit, ut cum voluntas per unum actum seipsam applicat ad eliciendum alium, v. g. cum ex intentione finis, imperat electionem mediorum. In hoc ergo triplici sensu resolvenda est difficultas proposita.

S. II.

Prima difficultas resolvitur.

Dico primò: Per nullam potentiam potest inferri violentia voluntati in actu ab ea elicitò. Ita D. Thomas hic art. 4. & 1. p. qu. 82. art. 1. & qu. 22. de verit. art. 5. post Anselmum libro de libero arbitrio cap. 6. ubi ait: *Invidus nemo potest velle aliquid, quia non potest velle nolle velle.*

62. Probatur primò conclusio: Omnis actus elicitus à voluntate est essentialiter voluntarius: Ergo per nullam potentiam potest esse violentus aut coactus. Consequentia patet, nam voluntarium & violentum opponuntur. Antecedens probatur: Omnis actus elicitus à voluntate, est à principio intrinseco cum cognitione; nam voluntas est principium intrinsecum, & sine cognitione prævia operari non potest: Ergo est voluntarius.

63. Probatur secundò: Violentum est illud quod est contra inclinationem ejus quod dicitur violentiam pati: Sed omnis actus à voluntate elicitus, est secundum ejus inclinationem, imò est quædam inclinatio ejus actualis; licet enim non semper inclinetur voluntas in objectum, sed aliquando illud aversetur & fugiat, tamen ipsa nolitio seu actus aversionis, est quoddam pondus voluntatis ad fugiendum & refutandum objectum, & sic semper est inclinatio ex parte actus, licet sit repugnantia erga objectum: Ergo nullus actus à voluntate elicitus, potest esse violentus.

64. Quædam tamen in contrarium fieri possunt instantiæ. Prima est: Voluntas potest necessitari à Deo, ut patet in amore beatifico: Ergo & cogi. Probatur Consequentia: tum à paritate rationis: tum etiam quia voluntas ex natura sua inclinata est ut liberè operetur: Ergo cum necessitatur circa aliquod objectum, movetur contra naturalem suam inclinationem, & consequenter infertur ei violentia & coactio.

Adde quòd, non solum violentatur res, quando impeditur à proprio actu, sed etiam quando ab extrinseco fit ut majori pondere tendat quam tenderet secundum propriam inclinationem; ut lapis non solum violentatur, quando detinetur ne descendat, sed etiam quando deorsum jacitur majori impetu quam exposulet ejus gravitas: At quando Deus necessitat voluntatem ad aliquem actum, majori impetu tendit in illum, quam ejus natura exposulet: Ergo tunc voluntas violentatur, seu cogitur.

65. Secunda instantia est: Datò quòd actus elicitus à voluntate non sit, nec esse possit contra inclinationem actualem & elicitam voluntatis; non tamen repugnat esse contra inclinationem ejus habitualem, seu propensionem innatam

Tom. III.

A ipsius, ut patet in peccato, quod est contra naturalem hominis inclinationem, ut docet S. Thomas infra qu. 71. art. 2. & tamen elicitur à voluntate: Sed ad violentiam sufficit quòd actus sit contra inclinationem habitualem, seu propensionem innatam ipsius voluntatis: Ergo voluntas etiam in actu elicitò potest pati violentiam.

Tertia instantia: Si ratio adducta valeret, sequeretur quòd nec intellectus, nec aliæ potentie vitales possent pati violentiam, quantum ad elicientiam suorum actuum: Sed hoc dici nequit, ut infra patebit: Ergo &c. Sequela probatur: quia intellectus, & quælibet actio vitalis, necessariò debet esse à principio intrinseco, & consequenter sine repugnantia intellectus, & principij vitalis; nam quod ab intrinseco emanat, sine repugnantia emanat: Ergo si actus voluntatis non potest elici violentè, quia est à principio intrinseco inclinante & non repugnante; similiter actus intellectus, vel alterius potentie vitalis, violentus esse non poterit.

66. Quarta instantia: Deus potest voluntatem inclinatum in aliquod objectum, per motionem efficacem inclinare ad oppositum, & si sit in ea odium Petri v. g. ponere ejus amorem: Ergo potest illi inferre violentiam, etiam quantum ad actus elicitos.

67. Ad primam instantiam respondeo, concessò Antecedente, negando Consequentiam: quia non est idem voluntatem necessitari, & cogi; nam necessarium non opponitur voluntario, imò voluntarium abstrahit à necessario & libero, ut supra ostensum est: violentum verò, cum debeat esse à principio extrinseco, è diametro opponitur voluntario: unde licet voluntas in actu elicitò possit à Deo necessitari, non tamen potest ab ipso cogi; ad primum enim sufficit quòd sine indifferentia judicij moveatur & eliciat actus suos; ad secundum verò requiritur quòd moveatur & eliciat actus à principio extrinseco cum resistentia intrinseci; quod repugnat actui voluntatis, cum essentialiter sit actus vitalis, & actualis ejus inclinatio, ut supra ponderatum est. Unde D. Thomas qu. 22. de verit. art. 5. *Duplex est necessitas, altera coactionis, altera naturalis inclinationis: sicut lapis necessitatur ad descensum deorsum naturali pondere & inclinatione, & ad motum in locum superum necessitatur ex coactione.* Ex quo patet responsio ad primam probationem Consequentie, & ratio discriminis quæ inter necessarium & violentum seu coactum reperitur.

68. Ad secundam, nego quòd operari necessariò sit contra inclinationem voluntatis: nam voluntas non minùs inclinata est ad operandum necessariò, quando objectum sine indifferentia proponitur, quam ad operandum liberè, quando illi proponitur cum indifferentia, unde neutrum est violentum: sicut supra dicebamus, quòd quia cælum est capax ab intrinseco motus & quietis, non est violentum ei quòd moveatur, nec erit illi violentum quòd quiescat post diem judicij; vel sicut quia aer est capax lucis & tenebrarum, nec lux nec tenebræ ei violentæ sunt.

69. Ad tertiam probationem nego Majorem: Nam quando lapis descendit majori impetu quam exposulet ejus gravitas, talis motus non est ei violentus, neque naturalis, sed præternaturalis: sicut fluxus & refluxus Oceani, aut motus circu-

N ij

laris ignis in sua sphaera ad raptum caeli; & ratio est, quia licet sit à principio extrinseco, non est tamen contra, sed praeter inclinationem passivi. Vel, quicquid sit de hoc, Respondeo secundò, datà Majori, negando Minorem: cum enim voluntas sit appetitus rationalis, & sequatur ductum & cognitionem rationis, ex natura sua inclinata est ut majori ac vehementiori impetu feratur in objectum, quod illi non repraesentatur ut indifferens, sed ut continens omnem rationem boni, quam in aliud quod illi cum indifferentia proponitur, & ut bonum aliquod finitum & particulare ei repraesentatur.

71. Ad secundam instantiam nego Majorem. Ad cuius probationem dico, peccatum esse contra naturalem hominis inclinationem, inadaquatam & partialem, non tamen contra totalem & adequatam. Duplex enim distingui solet in voluntate inclinatio, una in ordine ad bonum honestum & rationi consonum, quod est objectum ejus partiale & inadaquatum; altera ad suum objectum adequatum, quod est bonum in communi, prout abstrahit à vero vel apparenti, ab honesto vel delectabili: Itaque actus peccati est contra primam inclinationem, non verò contra secundam: Cum enim nemo intendens malum operetur, ille qui peccat intendit & quaerit aliquod bonum, saltem apparens & delectabile secundum sensum; adeoque actus peccati non est violentus, sed naturalis simpliciter; licet possit dici secundum quid violentus, quatenus est contra inclinationem rectae rationis.

72. Ad tertiam instantiam, distingo Majorem: Intellectus & potentiae vitales non possent pati violentiam in suis actibus, absolute & quoad substantiam consideratis, concedo Majorem: in suis actibus respectivè sumptis, & prout dicunt ordinem ad voluntatem à qua imperantur, nego Majorem, & concessà Minori, nego Consequentiam. Intellectus ergo, & aliae potentiae vitales quae subsunt motioni voluntatis, possunt considerari quantum ad elicentiam suorum actuum dupliciter: uno modo absolute, & quoad substantiam actus qui elicitur; aliò modo respectivè ad voluntatem, vel ad aliud principium interius à quo moventur: Si considerentur primò modo, non possunt pati violentiam in actibus à se elicitis; quia hoc ipso quòd illi actus sunt vitales, à principio intrinseco procedunt, & sic implicat quòd sint violenti; unde in hoc parificantur cum actibus elicitis à voluntate: At verò secundò modo potest pati violentiam non tam ipse intellectus qui movetur à voluntate, quam ipsa voluntas movens, quae ob aliquod impedimentum potest suò intentò & imperiò frustrari: quare actus imperati possunt esse partim naturales, partim violenti, seu mixti ex naturali & violento; sunt enim naturales, quatenus procedunt à suis potentiis, & violenti, quatenus interdum sunt contra inclinationem voluntatis.

73. Ad ultimam, concessò Antecedente, nego Consequentiam: nam ut ait D. Thomas qu. 22. de verit. art. 8. *Quantumcumque voluntas immutetur in aliquid, non dicitur cogi in illud: cujus ratio est, quia ipsum velle aliquid est inclinari in illud, coactio autem vel violentia est contra inclinationem illius rei qua cogitur. Cum igitur Deus voluntatem immutat, facit ut precedenti inclinationi succedat alia inclinatio; ita quòd prima auferatur, & secunda maneat: unde illud ad quòd*

inducit voluntatem, non est contrarium inclinationi jam existenti, sed inclinationi quae prius inerat; unde non est violentia, neque coactio. Sicut lapidi ratione sua gravitatis inest inclinatio ad locum deorsum: hac autem inclinatione manente, si sursum projiciatur, erit violentia; si autem Deus auferat à lapide inclinationem gravitatis, & det ei inclinationem levitatis, tunc ferri sursum non erit ei violentum; & ita immutatio motus potest esse sine violentia. Et per hunc modum intelligendum est, quòd Deus voluntatem immutat sine eo quòd voluntatem cogat. Et in 2. sent. dist. 25. qu. 1. art. 2. ad 2. Deus operatur (inquit) in voluntate & in libero arbitrio, secundum ejus exigentiam: unde etiamsi voluntatem hominis in aliud mutet, nihilominus tamen hoc sua omnipotentia facit, ut illud in quòd mutatur voluntarie vellet.

S. III.

Secunda difficultas expeditur.

74. Dico secundò: Si Deus voluntatem ad operandum propensam, per subtractionem sui concursus, vel objecti, impeditur ne in actum prorumperet; vel operationem jam incœptam continuaret, non inferret illi violentiam, sed voluntas tunc connaturaliter quiesceret, & ab operatione cessaret. Est contra Almaïnium, Vazquem, Lorcam, Valentiam, & alios, qui existimant voluntatem posse pati à Deo violentiam in cessatione ab actu: v. g. si Beato videnti Deum, & in amorem ejus anhelanti, subtraheret Deus concursum ad talem amorem, aut si voluntati praeventa cognitione congrua, & parata ad consensum, Deus concursum ad consentiendum denegaret, violentiam illi inferret.

75. Probatur conclusio ratione fundamentali: Causae inferiores non petunt ex natura sua operari, nisi stante motione & influxu causae superioris, cui per se subordinantur in agendo: Ergo sicut naturaliter inclinatur ad agendum, supposito influxu & motu talis causae superioris, ita naturaliter quiescunt, & sine ulla planè violentia aut resistentia cessant ab operando, si causa superior non influat nec moveat: unde sicut naturale & non violentum est, cessare lucem in aëre, cessante luminoso; aut caelum quiescere, cessante motu intelligentiae; vel subtractò divinò concursu ignem à combustionem cessare, ut contingit in fornace Babylonica: ita connaturale est voluntati, cessante concursu Dei, non operari, vel ab operatione jam incœpta desistere.

76. Confirmatur: Omnis creatura, ut docet S. Thomas 2. contra Gentes cap. 21. & lib. 3. cap. 100. habet se respectu Dei ut instrumentum quoddam; quia sicut instrumentum non potest operari, nisi per actualem motionem causae principalis, ita neque aliqua causa secunda potest agere, nisi actualiter mota à prima: Sed cessante motu causae principalis in instrumento, naturale est illi non operari: Ergo naturale est voluntati, & cuilibet causae secundae, non operari, cessante motione Dei. Idem dicendum est, si subtrahatur objectum voluntati, aut ei non proponatur: cum enim voluntas sit appetitus rationalis, naturale est illi non ferri in incognitum: Ergo remotò vel non cognitò objectò, non est violentum quod non operetur vel cesset ab actu, sed potius connaturale.